

Ilmiölähtöisen kehittämisen toimintamalli

Pirkanmaan perhekeskus

Sote-uudistus

Mitä ovat ilmiö ja ilmiölähtöisyys?

Ilmiö

Syystä tai toisesta huomionarvoinen aihe, johon kohdistetaan toimenpiteitä.

Ilmiölähtöisyys = ilmiöperusteisuus, ilmiöpohjaisuus

Tapa hahmottaa asioita osana laajempaa järjestelmää ja asiakokonaisuutta erillisten yksittäisten osien sijaan.

Lähde: Sitra (2018) Ilmiölähtöisen suunnittelun työkalupakki

Ilmiölähtöisen kehittämisen toimintamallin lähtökohdat ja toiminnan tavoitteet

Tavoite	Kehittäminen tapahtuu toiminnan eri tasoilla ja eri mittakaavoissa	Prosessi on joustava, ketterä ja ajantasainen	Työtä prosessissa ohjaavat keskeiset periaatteet
<p>Toimintamallin avulla pyritään vastaamaan palveluilla vahvemmin perheiden tuen tarpeisiin ja tukemaan hyvinvointia;</p> <ul style="list-style-type: none"> Tukemalla ilmiö- ja perhelähtöistä toimintaa yhteensovittamalla perhekeskuksen verkoston yhteiseen työhön <p>Toimintamalli on yhteinen työkalu, jota hyödynnetään;</p> <ul style="list-style-type: none"> Pirkanmaan perhekeskuksissa perhekeskusten johtamisessa <p>Toimintamalli vahvistaa perhekeskuksen systeemisyttä</p>	<p>Suhteessa ilmiöihin, jotka kiinnittyvät</p> <ul style="list-style-type: none"> (Perheyhteisöön) Paikallisesti alueisiin Perhekeskuksen toiminnalliseen alueeseen SOTE-keskusten toiminnallisen alueeseen Pirkanmaan alueeseen (Kansalliseen tasoon) Globaaliin tasoon)	<p>Huomioitava tasot ja mittakaava kunkin ilmiön kohdalla, jotta toiminta on mahdollisimman ketterää ja ajantasaista</p> <p>→ Tehdään se, mikä nyt on mahdollista</p>	<p>Työskentely yhteensovittaa monialaisen perhekeskusverkoston</p> <p>Työskentely on yhteistoiminnallista ja dialogista</p> <p>Työskentely on perhe-, arki-, ja asiakaslähtöistä</p>

Ilmiölähtöisen kehittämisen toimintamalli

Viitekehyksenä
systemisyys

Perheet ja
arkiympäristöt

PERHEKESKUS
Mukana elämässä.

PIRKANMAA

Sote-uudistus

1. Ilmiön hahmottaminen

	1. Tehdään havaintoja (myönteisistä ja haastavista ilmiöistä)	2. Havaintojen koonti ja rikastaminen	3. Analysoidaan tietoa ilmiöiden tunnistamiseksi	4. Tehdään aloite
Perhe-keskus-tasoinen rakenne	<ol style="list-style-type: none"> 1. Monitoimijaisesti 2. Perheiden arkiympäristöistä 3. Ammattilaisten havainnot 4. Perheiden havainnot 5. Kerätystä hyvinvointi- ja kokemustiedosta 6. Tutkimustieto, selvitykset 7. Media ja sosiaalinen media	Perhekeskuksessa on yhteinen alusta havaintojen kokoamiseksi yhteen Sovittu kokoaja	<ul style="list-style-type: none"> • Sovittava, kuka perhekeskuksessa vastaa laajemmin tiedon analysoinnista • Kutsutaan analyysiin tarvittavat tahot mukaan	Viedään tieto ilmiöstä perhekeskuksen alueelliselle ohjausryhmälle käsiteltäväksi → Linjaus yhteiskehittämisen käynnistymisestä
Paikallisen tason toiminta	Perheiden arkiympäristöistä Eri kanavien kautta matalalla kynnyksellä	Pohditaan, mitä tietoa tarvitaan lisäksi muista kanavista	Analysoinnin voi tehdä havaintojen pohjalta esim. <ul style="list-style-type: none"> • Yksittäinen ammattilainen • Tiimi • Perhekeskuksen ohjausryhmä • Muut perhekeskuksen verkostot	Aloite tarvittavalla taholle → Linjaus yhteiskehittämisen käynnistymisestä

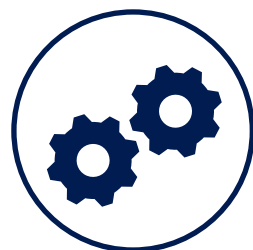

Tarpeita/ideoita havaintojen tekemiseksi ja kokoamiseksi perhekeskuksessa:

- **Ammattilaisten säännölliset keskustelut perhekeskuksen tiimeissä havainnoista**
- **Havaintojen kerääminen perheiltä sähköisesti**
  - Erilaisin tavoin, esim. kampanjat sosiaalisessa mediassa, sähköisellä työkalulla
  - Sähköiseen perhekeskukseen osallistu ja vaikuta-osioon avoin ”kerro havainnoistasi”-osio
- **Yhteinen sähköinen alusta, jonne voidaan koota havaintoja arkiympäristöistä**
  - Tilannehuone-työkalun tai muun sähköisen työkalun (”havaintoboksi”) käyttöönotto perhekeskuksissa
- **Kerätyn hyvinvointi- ja kokemustiedon kokoaminen kokonaisuudeksi, joka mahdollistaa havainnot ja analyysin eri laajuisilta toiminnallisilta alueilta**
  - Esim. Verkostojohtamisen pilotin indikaattoripaketti

Päätös

- Päätetään yhteiskehittämisen prosessin aloittamisesta ilmiön ymmärtämiseksi ja ratkaisujen suunnitteluksi
  - Päätöksentekijä riippuu ilmiöstä ja prosessista (esim. perhekeskuksessa ohjausryhmä, rehtori yhteisöllisessä opiskeluhuollossa)
- Määritellään prosessin laajuus: alueellinen/toiminnallinen alue/Pirkanmaa
  - Tehdään tarvittaessa aloite paikallisesta toiminnasta alueelliseen/hyvinvointialueen laajuiseen toimintaan
- **Määritellään vastuu prosessin etenemisestä, koordinaatiosta ja fasilitoinnista (voivat olla samalla taholla)**

2. Ilmiön ymmärtäminen ja 3. ratkaisujen suunnittelu

PERHEKESKUS
Mukana elämässä.

PIRKANMAA

Sote-uudistus

Kutsutaan ilmiön ratkaisemiseksi yhteen tarkoituksenmukaiset toimijat

Palautetaan ilmiö takaisin arjen rajapintaan

(ytimessä varhaiskasvatus ja koulut)

- Ei viedä asiaa ratkaistavaksi eteenpäin vaan kutsutaan muut mukaan avuksi
→ Yhteiskehittämisen koordinoituvastuu / tai työparina koordinoinnissa arjen rajapinnan palvelut

Hyödynnetään olemassa olevia ryhmiä ja verkostoja

- muodostamalla yhteiskehittämisprosessi olemassa olevan ryhmän ympärille
- hyödyntämällä olemassa olevia ryhmiä osana yhteiskehittämistä Kirjoita kaava tähän.

Muodostetaan ilmiön ympärille väliaikainen kehittäjäryhmä/tiimi, johon kutsutaan tarpeenmukaiset toimijat

- Perhekeskuksesta ja sen yhdyspinnoilta, ammattilaisia + esihenkilöitä ja johtajia
- JOKO paikallinen
- TAI alueellinen / Pirkanmaan laajuinen – voidaan muodostaa oppimisverkosto

Kiinnitetään työskentely kehittäjäryhmän ulkopuoliseen ammattilaisverkostoon

Tarkoituksenmukaisella tavalla, jolla ammattilaisten ja johdon on mahdollista vaikuttaa kehittäjäryhmän ratkaisuehdotuksiin ja suunnitelmaan

- Esim. kehitteillä oleva ratkaisuehdotus työstettäväksi perhekeskustiimeille tai sähköinen osallistuminen yhteisellä tietoaalustalla

Prosessista viestintä

- Tiedotetaan kehittämisprosessista ammattilaisille ja johtajille (minimissään) yhteisellä tietoaalustalla

Kiinnitetään lapset, nuoret ja perheet mukaan yhteiskehittämiseen

Huomioitava erityisesti

- haavoittuvassa asemassa olevat lapset, nuoret ja perheet
- lasten, nuorten ja perheiden arkiympäristöön kiinnittyvä osallisuus

Kutsutaan mukaan kehittäjäryhmään nuorten ja perheiden edustuksellisen osallisuus

- kehittäjäasiakkaat, kokemusasiantuntijat, erilaisten vaikuttajaryhmien edustajat

Otetaan kehittäjäryhmän ulkopuolelle jäävät lapset, nuoret ja perheet mukaan tarkoituksenmukaisella tavalla

- Varmistetaan, että ne, keitä ilmiö koskettaa, osallistuvat yhteiskehittämiseen riittävän laajasti

- Esim. hyödyntämällä erilaisia kokemustiedon keräämisen ja yhteiskehittämisen menetelmiä kohderyhmän arkiympäristössä
- Esim. hyödyntämällä sähköisiä osallistumisen muotoja, kiinnittäen huomiota siihen, millaiset muodot aidosti tavoittavat kohderyhmän

Prosessista viestintä

- Tiedotetaan oppimisverkoston toiminnasta ja yhteiskehittämisen etenemisestä perheille (minimissään) sähköisessä perhekeskuksessa

Yhteinen työskentely systemisellä työotteella

- Valmistaudutaan yhdessä kehittäjäryhmän toimintaan mukaan kutsuttavien kanssa
- Määritellään kehittäjäryhmän toimintatapa, yhteinen työskentelyalusta ja tiekartta toiminnalle
- Määritellään ydinkysymys, johon kaivataan ymmärrystä ja ratkaisua
- Pyritään työskentelyssä ensin ymmärtämään, mistä ilmiössä/ydinkysymyksessä on kyse (juurisyyt), edetään sitten vasta ratkaisuehdotuksiin ja suunnitelmaan
- Hyödynnetään dialogisuutta tukevia keskustelurakenteita ja systemisyyttä tukevia työkaluja työskentelyssä (esim. hypoteesityöskentely, erätaukomenetelmä)

Systemisen työn keskeiset periaatteet:

- Dialogisuus ja yhteistoiminnallisuus
- Pyrkimys luoda jaettu ymmärrys tilanteesta
- Konkreettiset, yhteiset, pienten askelten suunnitelmat
- Uteliaisuus ja avoimuus erilaisille tulkinta- ja ratkaisuvaihtoehdoille (ei tiedetä valmiiksi)
- Pyrkimys oppia jatkuvasti lisää siitä, miten voidaan olla perheille avuksi
- Perheiden ja eri verkoston toimijoiden asiantuntijuuden, historian ja kokemusten huomioiminen ja hyödyntäminen
- Lähdetään liikkeelle suhteesta
- Kokonaissysteemin ja suhteiden tutkiminen
- Voimavarakeskeisyys ja toiveisuus

Työskentelyn koordinaatio ja fasilitointi

- Keskeisten periaatteiden ja toimintakäytäntöjen toteutumisesta huolehtiminen
- **Työskentelyn koordinointi**
  - Verkoston koordinoiminen osallistumaan prosessiin
  - Aikataulutus, yhteystietolistat, muistiot, yhteinen työskentelyalusta, viestintä
- **Työskentelyn fasilitointi**
  - Työskentelyä systeemisellä työotteella (systeemisyyttä edistävien työkalujen hyödyntäminen), dialogisuus (keskustelurakenteet), tehokkuus-yhteistä kehittämistä, päätöksentekoa ja konkretian edistämistä. Prosessin dokumentointi.

Päätös

- Päätetään kehittäjäryhmän ehdotuksen pohjalta ratkaisujen toimeenpanon organisoimisesta ja seurannasta
  - Päätöksentekijä riippuu ilmiöstä ja prosessista (esim. perhekeskuksessa ohjausryhmä, rehtori yhteisöllisessä opiskeluhuollossa)
- **Määritellään toimeenpanon seurantavastuu**

Toimeenpanon organisoiminen ja seuranta

PERHEKESKUS
Mukana elämässä.

PIRKANMAA

Sote-uudistus

Suunnitelman mukaisten ratkaisujen toteuttaminen käytännössä

Hyödynnetään toimeenpanossa olemassa olevia käytäntöjä ja rakenteita.

Seuranta:

- Asetetaan suhteessa tavoitteeseen yhteinen mittari seurannalle (esim. lomake)
- Arvioidaan ja raportoidaan, miten on onnistuttu perheiden ja ammattilaisten näkökulmasta. Määritellään seurannan aikataulu.
- Millaista lisäkehittämistä ja lisätoimia tarvitaan? (Palataan prosessissa taaksepäin/alkuun)

Mahdolliset oppimisverkostot voivat yhdessä arvioida ja oppia ratkaisujen toimeenpanosta ja tuloksista

Kehittäjäryhmän työskentely päätetään ja sovitaan seurannan vastuutahosta.

PERHEKESKUS
Mukana elämässä.

PIRKANMAA

Sote-uudistus